

**USE / NON-USE OF HORMONE REPLACEMENT THERAPY IN
THE CONTEXT OF WOMEN'S MENOPAUSAL EXPERIENCE :
POWER, KNOWLEDGE AND RESISTANCE**

AMPAWAN SRIVILAI

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENTS FOR THE DEGREE OF
DOCTOR OF PHILOSOPHY
(MEDICAL AND HEALTH SOCIAL SCIENCES)
FACULTY OF GRADUATE STUDIES
MAHIDOL UNIVERSITY
2003**

**ISBN 974-04-4013-4
COPYRIGHT OF MAHIDOL UNIVERSITY**

การใช้/ไม่ใช้ฮอร์โมนทดแทนในบริบทประสบการณ์ชีวิตผู้หญิงวัยหมดประจำเดือน : อำนาจ ความรู้และการต่อต้าน (USE/NON-USE OF HORMONE REPLACEMENT THERAPY IN THE CONTEXT OF WOMEN'S MENOPAUSAL EXPERIENCE : POWER, KNOWLEDGE AND RESISTANCE)

อัมพวรรณ ศรีวิไล 4137873 SHMS/D

ปร.ด. (สังคมศาสตร์การแพทย์และสาธารณสุข)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ : พิมพวัลย์ บุญมงคล, Ph.D., มัลลิกา มัติโก, Ph.D.,
ลือชัย ศรีเงินยวง, Ph.D.

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เพื่ออธิบายประสบการณ์ชีวิตผู้หญิงไทยวัยหมดประจำเดือน การเผชิญกับภาวะหมดประจำเดือน การตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้/ไม่ใช้ การเลือกชนิดของฮอร์โมนและการเลือกใช้ทางเลือกอื่น ๆ รวมทั้งอธิบายการยอมรับและการต่อต้านวาทกรรมการหมดประจำเดือนทางการแพทย์ โดยศึกษาในกลุ่มผู้หญิงที่หมดประจำเดือนตามธรรมชาติจำนวน 22 คน ที่จังหวัดแห่งหนึ่งทางภาคเหนือของไทย ในปี พ.ศ. 2545

การศึกษาพบว่าประสบการณ์การหมดประจำเดือนของผู้หญิงสะท้อนให้เห็นถึงการครอบงำของวาทกรรมทางการแพทย์ กล่าวคือผลของวาทกรรมและปฏิบัติการของวาทกรรมทางการแพทย์ ทำให้ผู้หญิงรับรู้ว่าการหมดประจำเดือนเป็นภาวะผิดปกติ จำเป็นต้องเข้ารับบริการทางการแพทย์ และต้องดูแลสุขภาพของตนเองเป็นพิเศษ กระนั้นก็ตามผู้หญิงไม่ได้ถูกครอบงำจากอำนาจของความรู้และวาทกรรมทางการแพทย์อย่างสิ้นเชิง ผู้หญิงยังมีโอกาสที่จะต่อต้าน จากการศึกษาพบการแสดงออกของผู้หญิงที่สามารถตีความว่าเป็นการต่อรอง ต่อต้านกับวาทกรรมการหมดประจำเดือนทางการแพทย์ ได้หลากหลายรูปแบบคือ การเกิดอาการข้างเคียง การไม่รับประทานหรือหยุดรับประทานฮอร์โมนทดแทน (แกล้ง) ตีรับประทานฮอร์โมนทดแทน และการให้ความหมายว่าการหมดประจำเดือนเป็นภาวะปกติ

จากการวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะว่าผู้กำหนดนโยบายและผู้ให้บริการทางการแพทย์ควรจะปรับมุมมองเกี่ยวกับการหมดประจำเดือนให้กว้างขึ้นกว่าการมองภาวะหมดประจำเดือนด้วยมุมมองทางการแพทย์เพียงอย่างเดียว และในการจัดบริการทางการแพทย์ควรคำนึงถึงความต้องการของผู้หญิงที่จะได้รับข้อมูลทั้งในด้านประโยชน์และโทษที่อาจจะเกิดขึ้นได้จากการใช้ฮอร์โมนทดแทนและผู้หญิงต้องเป็นผู้ตัดสินใจด้วยตนเองว่าจะใช้หรือไม่ใช้ฮอร์โมนทดแทน

USE / NON-USE OF HORMONE REPLACEMENT THERAPY IN THE CONTEXT OF WOMEN'S MENOPAUSAL EXPERIENCE : POWER, KNOWLEDGE AND RESISTANCE

AMPAWAN SRIVILAI 4137873 SHMS/D

Ph.D.(MEDICAL AND HEALTH SOCIAL SCIENCE)

THESIS ADVISORS : PIMPAWUN BOONMONGKON, Ph.D., MULLIKA MUTTIKO, Ph.D., LUECHAI SRINGERNYUANG, Ph.D.

ABSTRACT

This study investigated life experiences of Thai menopausal women, their management of menopause, the decision-making about use/non-use of hormone replacement therapy and other alternative approaches and explained their acceptance of and resistance to the medical discourse of menopause. In 2002, I interviewed 22 women in natural menopause from northern Thailand.

This study indicated that the menopausal experience reflects the dominance of medical discourse. The medical discourse and discursive practice on the life experience of menopausal women caused the women to perceive menopause as a disorder, and to feel the need to seek medical advice as well as special self-care. Nevertheless, not all of the women were completely dominated by the power of knowledge and behaved as suggested by the discourse. Women still had space to express resistance. This study has found that women's expression that could be interpreted as a negotiation with or resistance to the medical discourse of menopause are present in various forms including having side effect symptoms, not receiving or discontinuing hormone replacement therapy, (pretending to) forget about hormone replacement therapy and defining menopause as a normal event .

I recommend that health policymakers and health service providers should broaden their view of menopause beyond the medical perspective. Medical service should consider women's need to receive information about both benefits and possible adverse effects of hormone replacement therapy and a woman must be able to make decisions about the use/non-use of hormone replacement therapy.

KEY WORDS: MENOPAUSAL EXPERIENCE / HORMONE REPLACEMENT THERAPY / POWER / RESISTANCE

206 P. ISBN 974-04-4013-4